

Π.3.2.1 *Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη*

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Α΄ Δημοτικού

Τίτλος:

«Παραμύθια με ψαράδες, λόγια και εικόνες»

ΕΛΠΙΔΑ ΤΟΚΜΑΚΙΔΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Κώστας Ντίνας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Παραμύθια με ψαράδες, λόγια και εικόνες

Δημιουργός

Ελπίδα Τοκμακίδου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Α΄ Δημοτικού

Χρονολογία

Απρίλιος 2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

«Γλώσσα Α΄ Δημοτικού», τεύχος Β΄, Βιβλίο Μαθητή, Ενότητα 10 *Το κοχύλι*, υποενότητα *Αρχαίοι Μύθοι* (σ. 74) και Ενότητα 6 *Το χαμένο κλειδί*, υποενότητα *Ευχή* (σ. 26).

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

10 διδακτικές ώρες

Χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας ή εργαστήριο πληροφορικής

Εικονικός χώρος: χρήση του διαδικτύου και διαφόρων ιστοσελίδων ως πηγές πληροφοριών και εικόνων αλλά και του ιστολογίου της τάξης ή της ιστοσελίδας του

σχολείου για την ανάρτηση και δημοσιοποίηση των κειμένων που θα επεξεργαστούν οι ομάδες της τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι προτάσεις του σεναρίου αφορούν το τελευταίο χρονικό διάστημα πριν τη λήξη του διδακτικού έτους και έτσι προβλέπεται ότι οι μικροί μαθητές/τριες της Α΄ τάξης θα έχουν μια σχετική ευχέρεια στην ανάγνωση και κατανόηση κειμένων. Επίσης, η ενασχόληση των μικρών μαθητών/τριών της Α΄ τάξης με παρόμοιες εφαρμογές προηγούμενων σεναρίων προϋποθέτει την εξασφάλιση ενός βαθμού εξοικείωσης με τη χρήση του Η/Υ αλλά και με την εργασία σε ομάδες.

Η φύση των δραστηριοτήτων προϋποθέτει την κατ' αρχήν προετοιμασία του εκπαιδευτικού για την οργάνωση της τάξης (αποθήκευση συνοδευτικού υλικού στους Η/Υ των ομάδων και έλεγχος των υπερσυνδέσμων που προτείνονται προς αξιοποίηση). Προβλέπεται, επίσης, η ύπαρξη ενός βιντεοπροβολέα για τη συζήτηση στην ολομέλεια και ενός Η/Υ για κάθε μια ομάδα.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

Το σενάριο είναι πρωτότυπο στη σύλληψη.

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Βασική επιδίωξη του σεναρίου αποτελεί η γνωριμία των μαθητών/τριών της Α΄ τάξης με κείμενα των λαϊκών παραμυθιών και τις παραλλαγές τους. Έχοντας ως αφορμή περιεχόμενα του σχολικού εγχειριδίου «Γλώσσα Α΄ Δημοτικού», επιχειρείται μια περαιτέρω επαφή με παρόμοια κείμενα, για την κατανόηση των οποίων

επιστρατεύονται διαθέσιμοι πόροι από το διαδίκτυο αλλά και οι δυνατότητες που προσφέρει η αξιοποίηση της τεχνολογίας.

Μέσα από δραστηριότητες διαβαθμισμένης δυσκολίας, οι μαθητές/τριες της Α΄ τάξης γνωρίζουν τον κόσμο των λαϊκών παραμυθιών και τη δομή τους, εξασκούνται στην κατανόηση και παραγωγή προφορικού αλλά και γραπτού λόγου, εμπνέονται από αυτά τα παραμύθια για την παραγωγή της δικής τους εκδοχής στην εξέλιξη του παραμυθιού, ενώ παράλληλα μιλούν στη χρήση βασικών εντολών σε αρχαία κειμενογράφοι και παρουσίασης.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Ανάμεσα στα σύγχρονα κείμενα των αναλυτικών προγραμμάτων που αφορούν στη γλώσσα και τη λογοτεχνία εντοπίζονται αναφορές στο παραμύθι (Π.Ι. 2003: 30· Ι.Ε.Π 2011: 13), το οποίο συχνά προτείνεται τόσο ως περιεχόμενο όσο και ως μέσο διδασκαλίας, κυρίως για τις πρώτες τάξεις του Δημοτικού σχολείου.

Η ένταξη του παραμυθιού στο ημερήσιο πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου αλλά και των πρώτων τάξεων του Δημοτικού σχολείου και η συστηματική αξιοποίησή του στην εκπαιδευτική διαδικασία είτε ως αυτόνομο διδακτικό αντικείμενο είτε ως εργαλείο για την κατανόηση και προσπέλαση της γνώσης, υποστηρίζονταν πολύ καιρό νωρίτερα (Μερακλής 1999: 199-214). Στις μέρες μας πληθαίνουν τα επιχειρήματα εκείνων που υποστηρίζουν την αξιοποίηση κυρίως του λαϊκού παραμυθιού στο σχολικό πρόγραμμα, αφού ανάμεσα στα άλλα μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη της γλωσσικής και της γραπτής έκφρασης αλλά και στην καλλιέργεια της κριτικής και δημιουργικής σκέψης των παιδιών (Ντούλια 2010: 4). Σύμφωνα με τον Τζ. Ροντάρι (1994), το παραμύθι δίνει στο παιδί άφθονες πληροφορίες για τη γλώσσα, καθώς «κοπιάζοντας να καταλάβει το παραμύθι, κοπιάζει να καταλάβει τις λέξεις από τις οποίες αποτελείται, για να καθορίσει τις μεταξύ τους ομοιότητες, για να βγάλει συμπεράσματα» (Ροντάρι 1994: 170). Καθώς αποτελεί αγαπημένο

άκουσμα και ανάγνωση μικρών και μεγάλων σε όλους τους λαούς και τις εποχές (Σωτηρίου κ.ά. 2014: 6), μπορεί να αποτελέσει μια ευχάριστη ενασχόληση των μαθητών/τριών σε μια σχολική τάξη, καλύπτοντας μια μεγάλη ποικιλία στόχων και δραστηριοτήτων.

Διατηρώντας κάποια σταθερά χαρακτηριστικά που το διαφοροποιούν από άλλα κειμενικά είδη -όπως είναι ο αόριστος χωροχρόνος, η προσωποποίηση και η ανεμπόδιστη μετακίνηση μεταξύ οργανικού και ανόργανου κόσμου αλλά και η αφανής ταυτότητα των ηρώων μέσα από τη χρήση εκφράσεων όπως «μια φορά και έναν καιρό», «ήταν ένας ψαράς, σε μια θάλασσα» (Παπαδοπούλου κ.ά. 2014: 6), η κυριαρχία των αντιθέσεων και των επαναλήψεων, η χρήση λιτού ύφους και παρατακτικής σύνδεσης, η απουσία των επιθέτων και η συχνή χρήση των ρημάτων (Σωτηρίου κ.ά. 2014: 7)- στη διάρκεια της ιστορικής του εξέλιξης αποκτά νέες προοπτικές, με την αξιοποίηση του κινούμενου σχεδίου, της εικόνας και του κινηματογράφου. Η προφορική αφήγηση δίνει τη θέση της σε διαφορετικούς διαύλους επικοινωνίας και έτσι η τηλεόραση, το ραδιόφωνο, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής αλλά και το διαδίκτυο έρχονται να συμβάλλουν στη μετατροπή του λαϊκού παραμυθιού σε μια πιο εξελιγμένη μορφή, αυτή του σύγχρονου έντεχνου παραμυθιού. Τα παραπάνω συνηγορούν στην άποψη ότι παρά το γεγονός ότι το λαϊκό παραμύθι στο πέρασμα του χρόνου έχει γνωρίσει αλλαγές και έχει προσαρμοστεί τόσο μορφολογικά όσο και από άποψη περιεχομένου στο παιδικό κοινό του, εξακολουθεί να επιβιώνει και να μεταβάλλεται (Κανατσούλη 2005: 120-134).

Την πορεία αυτή της εξέλιξης του λαϊκού παραμυθιού φιλοδοξεί να ακολουθήσει το σενάριο που παρουσιάζεται. Έχοντας ως αφετηρία τα κείμενα δύο λαϊκών παραμυθιών έτσι όπως αυτά συναντώνται με μια μορφή -που προσφέρεται στο διαδίκτυο- λιτής λεκτικής αφήγησης χωρίς την παρουσία της εικονογράφησης, οι μικροί μαθητές/τριες της Α΄ τάξης μούνται στη δομή του συγκεκριμένου κειμενικού είδους (χαρακτήρες, σκηνικό, πλοκή) συγκρίνοντας διαφορετικές εκδοχές του ίδιου παραμυθιού μέσα από την παρακολούθηση σχετικών ταινιών αλλά και την ακρόαση

προφορικών αφηγήσεων, εξοικειώνονται με τα στοιχεία της παραμυθιακής αφήγησης, συμπληρώνοντας τη με νεωτερικά στοιχεία όπως αυτά προκύπτουν από την αξιοποίηση της τεχνολογίας (εισαγωγή εικόνων και στοιχείων ψηφιακής αφήγησης) και προχωρούν στη σύνθεση μιας δικής τους ιστορίας που θα έχει αρχή, μέση και τέλος, εμπεδώνοντας σχετικές πληροφορίες και γνώσεις.

Α. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές/τριες:

- Να γνωρίσουν προϊόντα της πολιτισμικής μας κληρονομιάς, όπως είναι τα λαϊκά παραμύθια.
- Να γνωρίσουν τις μορφές στις οποίες μπορεί να παρουσιαστεί η ίδια ιστορία (το παραμύθι ως γραπτό κείμενο αλλά και ως προφορική αφήγηση).
- Να αντιληφθούν ότι η δημιουργία παραμυθιών αποτελεί ένα πανανθρώπινο φαινόμενο και ότι παρόμοια παραμύθια μπορούν να συναντώνται σε διαφορετικές γλώσσες.
- Να εντοπίσουν στοιχεία που διαφοροποιούν κείμενα παρόμοιου περιεχομένου.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι μια ιστορία (προφορική, γραπτή ή εικονική) αποτελείται από γεγονότα που διαδέχονται το ένα το άλλο.
- Να εξοικειωθούν με την εργασία σε ομάδες, βιώνοντας τη δύναμη της συνεργασίας και ανταλλαγής απόψεων και ιδεών.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Με το σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές/τριες:

- Να εξοικειωθούν με τα βασικά στοιχεία ενός λαϊκού παραμυθιού και να εξασκηθούν στη δημιουργία παρόμοιων κειμένων.

- Να καλλιεργήσουν τον προφορικό και γραπτό τους λόγο εμπλουτίζοντας το λεξιλόγιό τους και οργανώνοντας τα βασικά σημεία του προφορικού και γραπτού τους μηνύματος.
- Να εξασκηθούν στην ανάγνωση γραπτών και στην ακρόαση ηχογραφημένων κειμένων με σκοπό τον εντοπισμό συγκεκριμένων πληροφοριών.
- Να αναδιηγούνται παραμύθια που έχουν ακούσει ή έχουν διαβάσει.
- Να εξασκηθούν στη δημιουργία τίτλων σε μικρά κείμενα.
- Να εξοικειωθούν με τη μεταφορική χρήση της γλώσσας.
- Να γνωρίσουν τους τρόπους και τα στοιχεία που συμβάλλουν σε μια ζωντανή αφήγηση (εξωγλωσσικά στοιχεία, δραματοποίηση, επιτόνηση).
- Να εξασκηθούν στη συμπλήρωση των κατάλληλων πληροφοριών (οπτικών ή και γλωσσικών) για τη δημιουργία ενός πολυτροπικού κειμένου.
- Να εξασκηθούν στην κατανόηση και παραγωγή πολυτροπικών κειμένων.

Γραμματισμοί

Με το σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές/τριες:

- Να γνωρίσουν κάποιες από τις δυνατότητες που τους παρέχονται με την αξιοποίηση του Η/Υ ως εναλλακτικού εργαλείου δημιουργίας αλλά και του διαδικτύου για την αναζήτηση και άμεση αξιοποίηση πληροφοριών (κειμένων, εικόνων, βίντεο, αρχείων ήχου) από διάφορες ηλεκτρονικές πηγές.
- Να εξοικειωθούν με βασικές λειτουργίες απλών λογισμικών (επεξεργαστή κειμένου, παρουσίασης) και υπερσυνδέσμων ανακαλύπτοντας εναλλακτικούς τρόπους γραπτής έκφρασης και δημιουργίας.
- Να συνειδητοποιήσουν τη λειτουργικότητα των πολυτροπικών κειμένων που συναντούν στον άμεσο κοινωνικό τους περίγυρο και να αποκτήσουν αντίστοιχες δεξιότητες δημιουργίας.

Διδακτικές πρακτικές

Καθώς η εφαρμογή του σεναρίου αντιστοιχεί -χρονικά- στο τέλος της σχολικής χρονιάς, βασική διδακτική πρακτική του/της εκπαιδευτικού αποτελεί η επιλογή της φθίνουσας καθοδήγησης. Έτσι, η παρακίνηση των μαθητών/τριών για ενεργητική εμπλοκή στις δραστηριότητες του σεναρίου έχει ως απώτερο στόχο τη δημιουργία συνθηκών για τη σταδιακή αυτονόμησή τους και την επικοινωνιακή χρήση της γλώσσας μέσα από την υιοθέτηση μιας ανακαλυπτικής πορείας κατά τη διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων (Χαραλαμπίδης & Χατζησαββίδης 1997: 70). Προς την κατεύθυνση αυτή μπορεί να συμβάλει η ανάδειξη του συνεργατικού κλίματος και της δυναμικής των ομάδων παράλληλα με την αξιοποίηση της προϋπάρχουσας γνώσης των μαθητών/τριών αλλά και των προηγούμενων εμπειριών τους.

Η οργάνωση της τάξης βασίζεται στις αρχές της διδασκαλίας σε ομάδες. Σε μια τάξη 24 μαθητών/τριών προτείνεται η δημιουργία 6 ομάδων. Τα μέλη των ομάδων ενθαρρύνονται να αναλάβουν ενεργό ρόλο, να βοηθήσουν ο ένας τον άλλον, να εμπλακούν σε δράσεις, μέσα από τις οποίες θα συνεισφέρουν από κοινού και ανάλογα με τις ικανότητες και δυνατότητες τους.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η ιδέα της εμπλοκής των μικρών μαθητών/τριών της Α' τάξης με το κείμενο και το περιεχόμενο των λαϊκών παραμυθιών έχει ως αφορμή την ύπαρξη μιας επιμέρους ενότητας στο σχολικό εγχειρίδιο «Γλώσσα Α' Δημοτικού» με τίτλο *Αρχαίοι μύθοι*. Σε αυτήν παρουσιάζονται διαφορετικοί συμβολισμοί που αποδίδονται σε ορισμένα ζώα με βάση κάποιους μύθους, προερχόμενους από αρχαίους πολιτισμούς, όπως είναι ο ελληνικός και ο ινδικός. Η παρουσία των ζώων δεν περιορίζεται μόνο στα κείμενα των αρχαίων μύθων. Αυτή συναντάται και στα κείμενα των λαϊκών παραμυθιών, γι' αυτό και η πρόταση του σεναρίου έρχεται να επεκτείνει το περιεχόμενο του σχολικού εγχειριδίου, αποτελώντας το έναυσμα για τη γνωριμία των μικρών μαθητών/τριών με

το κειμενικό είδος του λαϊκού παραμυθιού, παραλλαγή του οποίου συναντάται και σε προηγούμενη ενότητα του σχολικού βιβλίου (ενότητα 6, υποενότητα *Ευχή*). Με αυτή την προοπτική, οι προτάσεις του σεναρίου θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν σε ώρες της Φιλαναγνωσίας και της Ευέλικτης Ζώνης.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

βλ. *Αφετηρία*

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η γνωριμία και σταδιακή μύηση των μαθητών/τριών με τα δομικά στοιχεία της γλώσσας γίνεται παράλληλα με τη «βήμα προς βήμα» εξοικείωσή τους με πρακτικές που αφορούν τον κόσμο αλλά και τους νέους γραμματισμούς. Μέσα από τα προσωπικά τους βιώματα γνωρίζουν τη χρησιμότητα και τη λειτουργικότητα του Η/Υ και των Τ.Π.Ε ενώ ταυτόχρονα εξασκούνται στη χρήση βασικών εντολών επεξεργασίας απλών λογισμικών και διαδικτυακών υπερσυνδέσεων.

Κείμενα

Από το σχολικό βιβλίο «Γλώσσα Α΄ Δημοτικού»

«Η ευχή», 6η ενότητα *Το χαμένο κλειδί*, β΄ τεύχος, σ. 26

Παραμύθια

«[Το χρυσόψαρο](#)», λαϊκό παραμύθι, διαθέσιμο στο Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού.

«[Κάποτε ριζώνουν και τα λόγια](#)», λαϊκό παραμύθι, διαθέσιμο στο Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού

Βίντεο

«[Der Fischer und seine Frau](#)», γερμανικό βιβλίο παραμυθιών

«[The Golden Fish](#)», αγγλόφωνο βίντεο με μαριονέτες

«[The Fisherman and his Wife](#)», αγγλόφωνο παραμύθι σε κινούμενα σχέδια

«[Το παιδί και το ψαράκι](#)», ηχητική απόδοση παραμυθιού σε αφήγηση Β. Παπακωνσταντίνου, από τον δίσκο *Μιαν φορά και έναν καιρό*

«[Κάποτε ριζώνουν και τα λόγια](#)», ηχητική απόδοση παραμυθιού σε αφήγηση του Ν. Παπάζογλου από τον δίσκο *Μιαν φορά και έναν καιρό*.

Άλλα κείμενα

«[Κάποτε ριζώνουν τα λόγια](#)», αφίσα θεατρικής παράστασης από το Θεατρικό Εργαστήρι του Αναγνωστηρίου Αγιάσου

Πηγές εικόνων από βίντεο παραμυθιών

«[The Tale of the Fisherman and the Goldfish](#)», ρωσικό παραμύθι σε κινούμενα σχέδια

«[Märchen der Welt: Der Fischer und seine Frau](#)», γερμανικό παραμύθι με μαριονέτες

«[Der Fischer und seine Frau](#)», γερμανικό βιβλίο παραμυθιών

«[The Golden Fish](#)», αγγλόφωνο βίντεο με μαριονέτες

«[The Fisherman and his Wife](#)», αγγλόφωνο παραμύθι σε κινούμενα σχέδια

«[The Golden Fish](#)», βίντεο κινούμενων εικόνων ιταλικής παραγωγής, του Nedo Zanotti

«[Fisherman and His Wife](#)», αγγλόφωνο βίντεο θεάτρου σκιών

«[The Fisherman and His Wife](#)», αγγλόφωνο παραμύθι σε κινούμενα σχέδια

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1ο διδακτικό δίωρο

Με αφορμή την παρουσίαση των αρχαίων μύθων στο τέλος του σχολικού εγχειριδίου «Γλώσσα Α΄ Δημοτικού» (υποενότητα *Αρχαίοι Μύθοι*, β΄ τεύχος, Βιβλίο Μαθητή, σ. 74), μπορεί να υπάρξει σύνδεση των μύθων αυτών με παρόμοιες ιστορίες, όπως είναι τα λαϊκά παραμύθια. Στη φάση αυτή γίνεται υπενθύμιση από τον/την εκπαιδευτικό της τάξης της προηγούμενης γνωριμίας με το συγκεκριμένο αυτό κειμενικό είδος,

αφού στο σχολικό εγχειρίδιο (στην υποενότητα με τίτλο *Η ευχή*) υπάρχει μια ιστορία που προέρχεται από ένα λαϊκό παραμύθι¹.

Β΄ τεύχος, Βιβλίο Μαθητή, σελ.26

Ο/Η εκπαιδευτικός παρακινεί τους/τις μαθητές/τριες της τάξης να περιγράψουν προφορικά το περιεχόμενο της ιστορίας που επεξεργάστηκαν στο σχολικό εγχειρίδιο και έχοντας υπόψη την αντιληπτική ικανότητα των μαθητών/τριών της ηλικιακής ομάδας στην οποία αναφέρεται, μπορεί να δώσει κάποιες εξηγήσεις για την ερμηνεία του όρου «λαϊκό παραμύθι», παρουσιάζοντάς το ως δημιουργήμα των ανθρώπων του λαού, η διατήρηση και διάδοση του οποίου από γενιά σε γενιά βασιζόταν στην προφορική αφήγηση.

Στη συνέχεια, προχωρά στην ανάγνωση του κειμένου «[Το χρυσόψαρο](#)» ενώ στα μέλη των ομάδων δίνεται η δυνατότητα παρακολούθησης της ανάγνωσης, με την ενεργοποίηση της σχετικής υπερσύνδεσης στις οθόνες του φορητού Η/Υ τους ή από τον πίνακα της τάξης με τη βοήθεια του ανακλαστικού προβολέα και του κεντρικού Η/Υ.

Στη συζήτηση που θα ακολουθήσει οι μαθητές/τριες της τάξης θα κληθούν να αναφερθούν στις διαφορές και ομοιότητες των κειμένων («[Η ευχή](#)» από το σχολικό εγχειρίδιο και το λαϊκό παραμύθι με τίτλο «[Το χρυσόψαρο](#)») ενώ η προσοχή τους προσανατολίζεται και σε στοιχεία που αφορούν τη μορφή του δεύτερου κειμένου,

¹ Εκεί δε γίνεται κάποια σχετική αναφορά, όμως η παραπομπή στα περιεχόμενα του [Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#) εντάσσει τη [συγκεκριμένη ιστορία](#) στην κατηγορία των λαϊκών παραμυθιών.

όπου κυριαρχεί ο γραπτός λόγος και απουσιάζουν οι εικόνες, στοιχείο που το διαφοροποιεί από τα κείμενα των παραμυθιών, με τα οποία είναι εξοικειωμένοι -σε μεγάλο ή μικρότερο βαθμό- οι μικροί μαθητές/τριες της Α΄ τάξης². Ο σχολιασμός της απουσίας καταγραφής του ονόματος του συγγραφέα αλλά και άλλων στοιχείων (όπως το όνομα του εικονογράφου, του εκδότη ή και του μεταφραστή, ο τρόπος έναρξης του παραμυθιού, η απουσία βασικών πληροφοριών γύρω από το πρόσωπο του ήρωα κ.ά) μπορεί επίσης να οδηγήσει στη -διαισθητική έστω- διάκριση της συγκεκριμένης μορφής παραμυθιού από άλλα ήδη γνωστά κείμενα σύγχρονων παραμυθιών.

Η συγκεκριμένη μορφή του παραμυθιού ενδεχομένως να δημιουργεί και επιπλέον δυσκολίες ως προς την κατανόηση και την πρόσληψη του κειμένου από την πλευρά των μαθητών/τριών, γι' αυτό και προκαλείται συζήτηση γύρω από τις προτάσεις διαφοροποίησης στο κείμενο του παραμυθιού αλλά και τη συμβολή της τεχνολογίας στις όποιες προτεινόμενες αλλαγές, με σεβασμό πάντα στο γνωστικό επίπεδο και την εμπειρία των μαθητών/τριών³.

Η αξιοποίηση μιας παρουσίασης με εικόνες (βλ. φάκελο συνοδευτικού υλικού, αρχείο «TO_XRYSOPSARO») από διάφορες φάσεις του παραμυθιού προβάλλονται με σκοπό τη διαπίστωση του βαθμού κατανόησης της ιστορίας που διαβάστηκε αλλά και την προφορική έκφραση των μαθητών/τριών σε σχέση με το θέμα (γι' αυτό και το σχετικό κείμενο -επιλεγμένο από την αντίστοιχη ιστοσελίδα του [Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#)- παρουσιάζεται με χρονισμό κίνησης, μετά τις εισηγήσεις των μαθητών/τριών). Κατά τη συζήτηση είναι πιθανό να σχολιαστούν οι εικόνες που

² Άλλωστε η παρουσία του λαϊκού παραμυθιού στη συγκεκριμένη ιστοσελίδα δεν έχει στόχο την αισθητική και αναγνωστική απόλαυση των μικρών μαθητών/τριών της Α΄ τάξης. Αποτελεί δείγμα μεταγραφής σε γραπτή μορφή μιας προφορικής αφήγησης, πληροφορία που θα μπορούσε να σχολιαστεί στη σχετική συζήτηση.

³ Κάποιες από τις πιθανές προτάσεις των μαθητών/τριών μπορεί να εντοπιστούν στην παρουσίαση που θα ακολουθήσει (κατάταξη του κειμένου και σταδιακή παρουσίασή του, αλλαγή γραμματοσειράς, συμπλήρωση του κειμένου με εικόνες, αξιοποίηση της τεχνικής των κινούμενων σχεδίων) ή σε περίπτωση αδυναμίας να υπάρξουν σχετικές αναφορές από την πλευρά των μαθητών/τριών η συγκεκριμένη παρουσίαση μπορεί να προσανατολίσει την προσοχή τους σε επιμέρους στοιχεία διαφοροποίησης της μορφής ενός κειμένου.

χρησιμοποιήθηκαν για τη δημιουργία της παρουσίασης, οι οποίες προέρχονται από διάφορες εκδοχές της απόδοσης του ίδιου παραμυθιού σε κινούμενα σχέδια διαφορετικών ξενόγλωσσων παραγωγών και θα αξιοποιηθούν και στη συνέχεια των σεναρίων⁴.

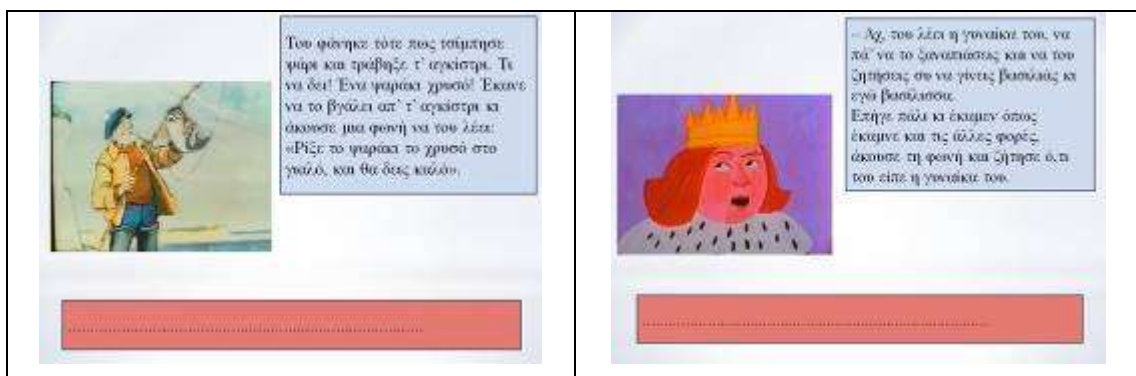
2ο διδακτικό δίωρο

Στην επόμενη δραστηριότητα οι μαθητές/τριες της τάξης καλούνται να τοποθετήσουν σε ορθή σειρά εικόνες διαφορετικών σκηνών του ίδιου παραμυθιού (με την εκδοχή του κειμένου «[Το χρυσόψαρο](#)» από το Σπουδαστήριο του Νέου Ελληνισμού), αντιστοιχίζοντας την αλληλουχία γεγονότων που αυτές υπονοούν. Αρχικά, η πρώτη διαφάνεια της παρουσίασης (βλ. φάκελο συνοδευτικού υλικού, αρχείο «2.TO_XRYSOPSARO_TITLOI»), την οποία θα κληθούν να παρατηρήσουν, παρουσιάζει την τοποθέτηση διαφορετικών εικόνων της ιστορίας σε διαδοχική σειρά (η οποία γίνεται με χρονισμό κίνησης). Μετά την προβολή της συγκεκριμένης διαφάνειας τα μέλη των ομάδων καλούνται να συνεργαστούν, για να μετακινήσουν τις εικόνες και να τις επικολλήσουν στην κατάλληλη θέση.

⁴ Για τις πηγές των εικόνων, βλ. πεδίο *Κείμενα*,

Με αυτή την ευκαιρία οι μαθητές/τριες θα έχουν τη δυνατότητα να διαπραγματευτούν μεταξύ τους σχετικά με τα διαφορετικά στάδια του παραμυθιού που άκουσαν και να συζητήσουν τη λογική σειρά διεξαγωγής των γεγονότων εξασκούμενοι/ες παράλληλα στη μετακίνηση εικόνων σε ένα αρχείο παρουσίασης. Στη συνέχεια, θα χρειαστεί να εξοικειωθούν με τη χρήση υπερσυνδέσεων στο ίδιο ψηφιακό περιβάλλον, για να μεταβούν στο κείμενο που αντιστοιχεί σε κάθε μια εικόνα. Η μετακίνηση αυτή θα αποτελέσει πρόσχημα για την καταγραφή ενός τίτλου κάτω από κάθε μια εικόνα. Καθώς οι εικόνες είναι περισσότερες από τις ομάδες μαθητών/τριών που δυνητικά θα μπορούσαν να υπάρχουν σε μια τάξη, προτείνεται η παρουσίαση του τρόπου εργασίας να γίνει με την αξιοποίηση των πρώτων εικόνων, έτσι ώστε να παραμείνει μια εικόνα/ ένας τίτλος για τα μέλη κάθε μιας ομάδας.

Η μικρή έκταση του κειμένου που αντιστοιχεί σε κάθε μια ομάδα θα αποτελέσει το εχέγγυο τόσο της ανάγνωσής του από όλα τα μέλη του ενώ η καταγραφή του αντίστοιχου τίτλου θα αποδίδει τόσο τον βαθμό κατανόησης του κειμένου όσο και τη

γνώση για την αναγκαιότητα αντιστοίχισης ανάμεσα στο περιεχόμενό του και την εικόνα που συνοδεύει. Η σύγκριση όλων των τίτλων στην ολομέλεια της τάξης μπορεί να βοηθήσει στη συζήτηση γύρω από τη λειτουργικότητά τους αλλά και τον τρόπο παρουσίασής τους (αρχίζουν με κεφαλαίο και συνήθως δε συνοδεύονται από τελεία). Επιπλέον, οι ίδιοι τίτλοι θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τον σχολιασμό και εντοπισμό βασικών πληροφοριών σε αυτούς (ποιος; κάνει τι;) και -την έστω διαισθητική- γνωριμία των μαθητών/τριών με βασικούς συντακτικούς όρους της πρότασης.

3ο διδακτικό δίωρο

Ακολουθεί η ενασχόληση με δραστηριότητες που υποστηρίζονται από το επόμενο αρχείο παρουσίασης (βλ. φάκελο συνοδευτικού υλικού, αρχείο «3.ALLA_PARAMYTHIA»). Σε αυτό προτείνεται η παρακολούθηση τριών εκδοχών του ίδιου παραμυθιού σε διαφορετική ξένη γλώσσα, που δίνονται με μορφή βίντεο: «[Der Fischer und seine Frau](#)» (διάρκεια: 05:36), «[The Fisherman and his Wife](#)» (διάρκεια: 04:49), «[The Golden Fish](#)» (διάρκεια: 04:00). Οι τρεις ταινίες μικρής διάρκειας διανέμονται στις ομάδες, έτσι ώστε κάθε μια να αποτελέσει αντικείμενο επεξεργασίας από δύο ομάδες της τάξης.

Μετά την παρακολούθηση των ολιγόλεπτων στιγμιότυπων των διαφορετικών εκδοχών του ίδιου παραμυθιού -και αφού σχολιαστεί το γεγονός ότι η ίδια ιστορία που εντοπίστηκε στο Σπουδαστήριο του Νέου Ελληνισμού ως ελληνικό λαϊκό

παραμύθι συναντάται και σε διαφορετικές γλώσσες- επιχειρείται η μύηση των μαθητών/τριών στα βασικά στοιχεία του συγκεκριμένου κειμενικού είδους. Για να επιτευχθεί ο συγκεκριμένος στόχος, τα μέλη των ομάδων καλούνται να χρησιμοποιήσουν τις εικόνες -που θα εντοπίσουν στον αντίστοιχο σύνδεσμο του παραμυθιού που έχουν επιλέξει- προκειμένου να συμπληρώσουν έναν πίνακα σε ένα αρχείο κειμενογράφου (βλ. φάκελο συνοδευτικού υλικού, αρχείο «2.DOMI_PARAMYTHIOU»). Παράλληλα, θα κληθούν να συμπληρώσουν τις λέξεις και προτάσεις που βοηθούν στον εντοπισμό των βασικών χαρακτηριστικών του παραμυθιού (συμπλήρωση πλαισίων που αφορούν τους ανώνυμους ήρωες του παραμυθιού, τον τόπο, το μαγικό στοιχείο του, τα δώρα που δίνονται στο παραμύθι αλλά και το τέλος του παραμυθιού) και να διαπραγματευτούν σχετικά με τα βασικά στοιχεία μιας αφήγησης: χρόνος, χώρος, χαρακτήρες, πλοκή αλλά και αφηγητής.

Εικόνα από το αρχείο με τίτλο «3.DOMI_PARAMYTHIOU»

Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές/τριες της τάξης θα ασχοληθούν με θέματα που αφορούν το κοινό μοτίβο και των τριών παραμυθιών ενώ παράλληλα θα τους δοθεί η δυνατότητα εξάσκησης σε βασικές εντολές χρήσης ενός αρχείου κειμενογράφου (αντιγραφή/επικόλληση εικόνας, έλεγχος μεγέθους εικόνας, συμπλήρωση πλαισίων κειμένου, πληκτρολόγηση λέξεων και προτάσεων, αναίρεση επιλογής, αποθήκευση αρχείου) αλλά και κίνησης μεταξύ δύο αρχείων (παρουσίασης και κειμενογράφου).

Εικόνα από το αρχείο με τίτλο «3.DOMI_PARAMYTHIΟΥ EPALITHEUSI»

Η σύγκριση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης θα οδηγήσει στη διαπίστωση ότι παρά το γεγονός πως τα παραμύθια που παρακολούθησαν δεν είναι ίδια (αφού διαφέρουν ως προς το περιεχόμενό τους, με διαφορετικό πλήθος δώρων αλλά και προσώπων) μοιάζουν σε πολλά σημεία μεταξύ τους (ως προς τη δομή), αφού οι λέξεις και οι προτάσεις που θα συμπληρώσουν τα μέλη των ομάδων στην εργασία τους θα είναι κοινές σε όλες. Με τον τρόπο αυτό θα εξοικειωθούν - έστω διαισθητικά- με τη δομή των παραμυθιών αλλά και το ενδεχόμενο διαφοροποίησής τους, αφού θα εργαστούν σε διαφορετικές παραλλαγές του ίδιου παραμυθιού.

Στη συνέχεια, ακολουθεί η διαπραγμάτευση μιας ανατρεπτικής παραλλαγής του ίδιου παραμυθιού. Έτσι, ενώ κατά την επεξεργασία των προηγούμενων παραμυθιών ήρωες ήταν ένας ψάρας, η γυναίκα του και ένα ψάρι που προσέφερε δώρα στον άνθρωπο που το άφησε να ζήσει, στο ηχητικό ντοκουμέντο «[Το παιδί και το ψαράκι](#)» σε αφήγηση του γνωστού τραγουδιστή Β. Παπακωνσταντίνου παρουσιάζεται ένας νεαρός ψάρας αυτή τη φορά που ενώ δείχνει την ίδια φιλευσπλαχνία στα ψαράκια που κάθε φορά πιάνει, αυτά του υποδεικνύουν τη λογική τάξη των πραγμάτων⁵. Ως επακόλουθο είναι η διακωμώδηση του νεαρού ψαρά, στοιχείο που δεν προτείνεται να

⁵ Πρόκειται για μια ανατροπή που θα μπορούσε να βοηθήσει στη μετατροπή του μικρού αναγνώστη σε κριτικό παραλήπτη μιας πληροφορίας.

αξιοποιηθεί ιδιαίτερα κατά την εφαρμογή του σεναρίου⁶. Αντίθετα, έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην κατανόηση ενός κειμένου που θα αξιοποιεί τον ακουστικό διάλογο επικοινωνίας και θα εστιάζει στον εντοπισμό των όποιων ομοιοτήτων και διαφορών της συγκεκριμένης ιστορίας με τις προηγούμενες, ύστερα από την προσεκτική ακρόαση ενός προφορικού κειμένου, που παρουσιάζει στοιχεία προφορικότητας σε συνδυασμό με μουσικά στοιχεία. Με την ευκαιρία αυτή συζητείται και ο ρόλος της συγκεκριμένης αφήγησης στην απόλαυση της ακρόασης.

Στη φάση αυτή θα μπορούσε να προκληθεί μια συζήτηση σχετικά με το γεγονός ότι στις προηγούμενες παραλλαγές του λαϊκού παραμυθιού ο ψαράς είχε την τύχη αρχικά να δεχθεί δώρα από το ψαράκι που έσωσε ενώ στην τελευταία εκδοχή το ψαράκι, εξακολουθώντας να έχει μαγικά χαρακτηριστικά (αφού μπορεί και μιλάει), παρουσιάζεται να ζει σε ένα πιο ρεαλιστικό περιβάλλον (δεν προσφέρει δώρα και αδιαφορεί για το άτομο που το έσωσε). Το στοιχείο αυτό έχει να κάνει με τη διαφορετική προοπτική αντιμετώπισης των καταστάσεων, προοπτική με την οποία χρειάζεται να εξοικειωθούν σταδιακά οι μικροί μαθητές/τριες⁷.

4ο διδακτικό δίωρο

Η διαπραγμάτευση της διακειμενικότητας και του στοιχείου της παραλλαγής στην ίδια ιστορία μπορεί να αξιοποιηθεί για την παρακίνηση των μικρών μαθητών/τριών να δημιουργήσουν τη δική τους εκδοχή ενός παραμυθιού με παρόμοια δομικά στοιχεία. Αυτό επιχειρείται με τη δημιουργία μιας παρουσίασης (αρχική εκδοχή της υπάρχει στον φάκελο συνοδευτικού υλικού, αρχείο «4.NEO_PARAMYTHI») στην οποία προτείνονται διαφορετικές πιθανές επιλογές για τους πρωταγωνιστές αλλά και

---

⁶ Είναι ευνόητο ότι κατά τη διαπραγμάτευση των παραμυθιών δεν ενδιαφέρει ούτε η ηθικολογία ή η εξαγωγή κάποιου «διδάγματος», ούτε η συζήτηση γύρω από το θέμα «ποια θα πρέπει να είναι η ενδεδειγμένη συμπεριφορά».

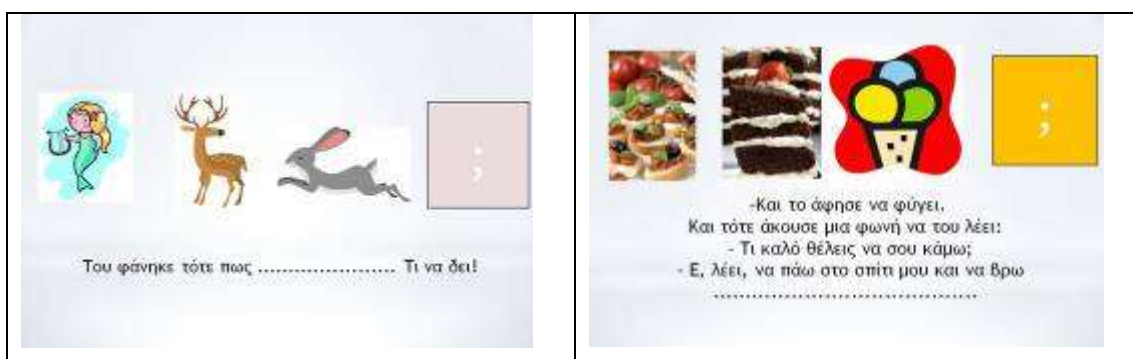
⁷ Στο σημείο αυτό έχουν θέση και ερωτήσεις όπως «Γιατί ο ίδιος ψαράς δεν είναι ο ίδιος πλεονέκτης και παρουσιάζεται η γυναίκα του να απαιτεί περισσότερα από το ψαράκι;», «Γιατί ο ψαράς που την 'πατάει' είναι νεαρός και όχι έμπειρος;» (ανήλικοι και ενήλικοι ευάλωτοι σε στερεότυπα του φύλου και της ηλικίας).

για την εξέλιξη της ιστορίας. Οι μαθητές/τριες της τάξης θα κληθούν να συνεργαστούν μεταξύ τους, ώστε να προχωρήσουν στις κατάλληλες επιλογές, προκειμένου να παρουσιάσουν τη δική τους εκδοχή πραγμάτωσης μιας παρόμοιας ιστορίας με αυτή που συνάντησαν στο παραμύθι με τίτλο «[Χρυσόγαρο](#)».

Ανάλογα με το επίπεδο εξοικείωσης των μαθητών/τριών στη γραφή μέσω Η/Υ (χρήση πληκτρολογίου και ποντικιού) θα επιλεγεί η καταγραφή της ιστορίας είτε σε ψηφιακή είτε σε έντυπη μορφή. Αν η τάξη καταλήξει στη δεύτερη επιλογή, η ενασχόληση με το αρχείο παρουσίασης θα αφορά μόνο τη χρήση και αξιοποίηση των εικόνων. Με αυτή την προοπτική οι μαθητές/τριες της τάξης θα κληθούν να κρατήσουν βασικές σημειώσεις για ένα κείμενο που θα περιγράψουν αναλυτικά κατά τη διάρκεια της προφορικής τους έκφρασης.

Τα μέλη των ομάδων θα πρέπει να συνεργαστούν, για να καταλήξουν στα βασικά στοιχεία, τα οποία θα περιλαμβάνονται στο παραμύθι τους (αναφορά στον χρόνο, τον τόπο, τους ήρωες της ιστορίας, τα μαγικά στοιχεία της, τις επαναλαμβανόμενες σκηνές της αλλά και την εξέλιξη της).

Το αρχείο παρουσίασης που προσφέρεται για τον σκοπό αυτό δίνει τέσσερις διαφορετικές επιλογές για κάθε μια διαφάνεια (π.χ. για την επιλογή του κεντρικού ήρωα δίνεται η εικόνα ενός ψαρά, ενός ποδηλάτη, ενός κυνηγού αλλά και ένα πλαίσιο για να συμπληρωθεί με όποιο άλλο πρόσωπο επιλεγεί από τα μέλη της κάθε ομάδας) ενώ για την τελευταία διαφάνεια (το τέλος της ιστορίας) δεν προβλέπεται η προσφορά συγκεκριμένων επιλογών, προκειμένου οι μαθητές/τριες της τάξης να έχουν την ευελιξία να ολοκληρώσουν το παραμύθι τους με όποιον τρόπο αυτοί/ές επιθυμούν. Στη συνέχεια, καλούνται να δημιουργήσουν (είτε σε ένα έντυπο φύλλο είτε με τη βοήθεια του λογισμικού ζωγραφικής) τη ζωγραφιά που θα αφορά στο τέλος της ιστορίας τους, την οποία -με την υποβοήθηση του/της εκπαιδευτικού και τη μετατροπή της σε αρχείο εικόνας- θα επικολλήσουν στην τελευταία διαφάνεια.

Οι εργασίες που θα προκύψουν μπορούν να αναρτηθούν στην ιστοσελίδα του σχολείου για την παρουσίαση διαφορετικών εκδοχών ενός παραμυθιού που οι ίδιοι/ιες οι μαθητές/τριες της τάξης επινόησαν, παράλληλα με την εξάσκησή τους με τις βασικές εντολές ενός αρχείου παρουσίασης (επιλογή και διαγραφή εικόνων, συμπλήρωση/πληκτρολόγηση λέξεων, αναίρεση επιλογών, ορθογραφικός έλεγχος, αντιγραφή εικόνας/ζωγραφιάς, επικόλληση ζωγραφιάς και αποθήκευση αρχείου).

5ο διδακτικό δίωρο

Ακολουθεί η παρουσίαση ενός ακόμη λαϊκού παραμυθιού, έτσι όπως αυτό συναντάται στο Σπυδαστήριο του Νέου Ελληνισμού, με τίτλο «[Κάποτε ριζώνουν](#)»

[και τα λόγια](#)» σε γραπτή μορφή αλλά και ως [αρχείο βίντεο/ήχου](#) με την αφήγηση του Ν. Παπάζογλου. Αρχικά, επιχειρείται η διαπίστωση του βαθμού κατανόησης εκ μέρους των μικρών μαθητών/τριών της μεταφοράς στον τίτλο του παραμυθιού. Έτσι, οι πρώτες ερωτήσεις από την πλευρά του/της εκπαιδευτικού κινούνται γύρω από την ερμηνεία της φράσης και τις συνθήκες κατά τις οποίες μπορούν τα λόγια των ανθρώπων να αποκτήσουν ρίζες. Η παρακίνηση εικαστικής απόδοσης των πρώτων σκέψεων των μαθητών/τριών μπορεί να ενεργοποιήσει τη φαντασία τους αλλά και να συμβάλει στην πρόοδο της σχετικής συζήτησης.

Ακολουθεί η ανάγνωση του [κειμένου](#), η οποία μπορεί να γίνει ταυτόχρονα με την αναπαραγωγή του αντίστοιχου [ηχητικού υλικού](#). Στις ομάδες δίνεται η δυνατότητα παρακολούθησης της ανάγνωσης (με την ενεργοποίηση της σχετικής υπερσύνδεσης στις οθόνες του φορητού Η/Υ τους ή και από τον πίνακα με τη βοήθεια του ανακλαστικού προβολέα και του κεντρικού Η/Υ της τάξης). Η συζήτηση που ακολουθεί, εκτός από τη διερεύνηση της κατανόησης του περιεχομένου του παραμυθιού, προσανατολίζει το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών στη σύγκριση των δύο διαφορετικών μέσων μετάδοσης της ίδιας πληροφορίας. Παράλληλα, η σύγκριση αυτή μπορεί να προσανατολίσει την προσοχή των μαθητών/τριών στον διαφορετικό τρόπο απόδοσης της ίδιας πληροφορίας στο γραπτό και προφορικό κείμενο και στα στοιχεία που διαφοροποιούν τη μια μορφή λόγου από την άλλη (όπως είναι η ύπαρξη στοιχείων προφορικότητας, θεατρικότητας, προσωδίας και μουσικότητας στο ηχητικό ντοκουμέντο).

Κάποτε ριζώνουν και τα λόγια - Λαϊκό παραμύθι

Μια φορά ήταν ένας βασιλιάς και είχε στο κεφάλι του ένα κερατάκι. Το είχε πολύ κρυφό, μα πώς να το κρύψει και από τον κουρέα του;

Κάθε φορά όμως που πήγαινε να του κόψει τα μαλλιά, ο βασιλιάς τον φοβόταν να μην τον πιάσει κανένα, γιατί θα του πήρε το κεφάλι.

Άλλος κανένας δεν το ήξερε εκτός από τον κουρέα του βασιλιά.

Ο κουρέας δεν μπορούσε να βραστήξει το μυστικό, μα φοβόταν πάρα πολύ. Τι να κάνει; Πού να το ειπεί;

Πήγε σ' ένα πηγάδι, έσκυψε αποσπώνω και φώναξε μ' όλη του την καρδιά: Ο βασιλιάς έχει κερατάκι!

Ύστερα από λίγον καιρό το πηγάδι ξεράθηκε, και φύτευσε μέσα του μια καλαμιά. Η καλαμιά μεγάλωσε και μια μέρα πέρασαν ένας τσοπάνης, έκοψε την καλαμιά κι έκανε μια φλογέρα και την έπαιξε. Μα η φλογέρα έλεγε: Μπαι, μπαι, ο βασιλιάς έχει κερατάκι, ο βασιλιάς έχει κερατάκι!

Το άκουσαν ένας, το άκουσαν άλλος, το έμαθον όλη η χώρα, έφτασε και σ' αυτιά του βασιλιά.

Στέλνει ο βασιλιάς, φωνάζει τον κουρέα.

– Πού τον είπες αυτόν το λόγο; τον ρωτάει.

Ο κοημένος ο κουρέας ορκιζόταν πως δεν το είπα σε κανένα, Μόνο μια φορά, λέει, δίνω βράσταξο και πήγα και το είπα μέσα στο πηγάδι.

Φωνάζουν και τον τσοπάνη κι αυτός μαρτύρησε πως τη φλογέρα την έκοψε από ένα καλάμι που βγήκε μέσα στο πηγάδι. Έτσι φανερώθηκε πως κάποτε ριζώνουν και τα λόγια.

(από το βιβλίο: Γ.Α. Μέγας, *Ελληνικά Παραμύθια*, Α΄, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» Γ.Δ. Κολλάρου & Σίας Α.Ε., 1994)

Στη σχετική συζήτηση μπορεί να αξιοποιηθεί η ύπαρξη μιας [αφίσας](#) που διατίθεται στο διαδίκτυο, η οποία αναφέρεται στην ανακοίνωση μιας θεατρικής παράστασης. Η πληροφορία αυτή μπορεί να παρακινήσει τους μαθητές/τριες της τάξης στην επέκταση του σεναρίου και την προετοιμασία ενός παρόμοιου θεατρικού δρώμενου.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Οι προτάσεις του σεναρίου δε συνοδεύονται από Φύλλα Εργασίας. Εναλλακτικά, προτείνεται η χρήση συνοδευτικού υλικού που στηρίζεται στην αξιοποίηση αρχείων βασικών εφαρμογών (παρουσίασης και κειμενογράφου), ενώ παράλληλα προτείνεται η χρήση συγκεκριμένων ψηφιακών πόρων που προσφέρονται στο διαδίκτυο. Οι οδηγίες που αφορούν τη δράση των εμπλεκόμενων κατά τη χρήση των συνοδευτικών αρχείων απευθύνονται στον εκπαιδευτικό της τάξης και παρατίθενται σε κάθε φάση/δίωρο του σεναρίου.

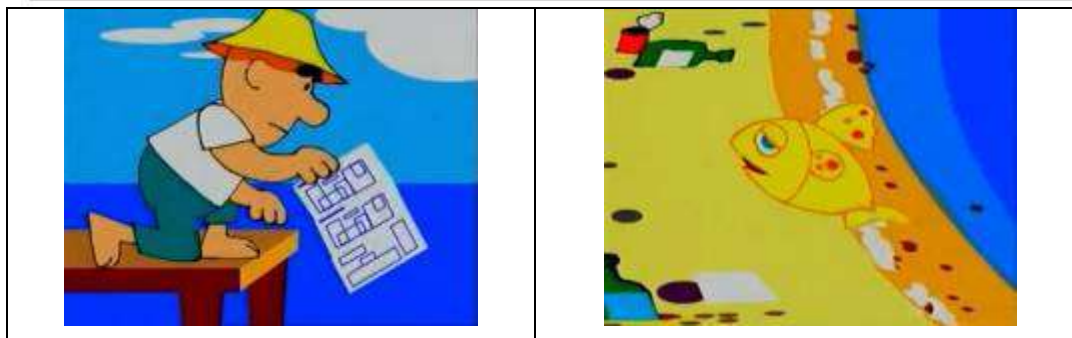
Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Η πρόταση συμμετοχής των μαθητών/τριών της Α΄ τάξης στη δραματοποίηση της αφήγησης του λαϊκού παραμυθιού με τίτλο «Κάποτε ριζώνουν και τα λόγια» μπορεί να δώσει την αφορμή για επέκταση του σεναρίου και τη συνεργασία εκπαιδευτικών διαφορετικών ειδικοτήτων (θεατρικής αγωγής, εικαστικών αλλά και πληροφορικής). Στα πλαίσια της σχετικής προετοιμασίας ο/η εκπαιδευτικός της τάξης θα μπορούσε να αξιοποιήσει πληροφορίες από το σχολικό εγχειρίδιο και ως εργασία εμπέδωσης να παρακινήσει τους μαθητές/τριες της τάξης στη δημιουργία αφίσας και πρόσκλησης για μια επικείμενη παράσταση.

Εναλλακτικά θα μπορούσε να παρακινήσει τους μαθητές/τριες της τάξης να εξασκηθούν στην ανάγνωση του παραμυθιού «Το χρυσόψαρο» αποδίδοντας αυτολεξεί το κείμενο της λαϊκής μας παράδοσης, όπως αυτό έχει καταχωρηθεί στα περιεχόμενα του Σπουδαστηρίου Ελληνικής Γλώσσας. Η συνδυασμένη απόδοση του ίδιου κειμένου με τη χρήση δύο διαφορετικών διαύλων επικοινωνίας (γραπτός και προφορικός λόγος), μπορεί να προκύψει μετά τη διαπίστωση της ταύτισης στα περιεχόμενα του προφορικού και γραπτού λόγου του δεύτερου κειμένου αναφοράς (το παραμύθι με τίτλο «Κάποτε ριζώνουν και τα λόγια»).

Μια διαφορετική προοπτική μπορεί να δώσει η αξιοποίηση του περιεχομένου ενός βίντεο ιταλικής παραγωγής το οποίο, ενώ παρουσιάζει μια εκδοχή του ίδιου παραμυθιού («[Il pesciolino d' oro](#)»), προχωρά πιο πέρα, προσδίδοντας στην ιστορία οικολογικές διαστάσεις (η πλεονεξία των ανθρώπων έχει οδηγήσει στην καταστροφή του περιβάλλοντος και το ψαράκι που προσέφερε σε αυτούς ό,τι ζητούσαν κινδυνεύει με αφανισμό), οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν στο ενδεχόμενο επέκτασης του σεναρίου.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η παρουσίαση μιας εναλλακτικής πρότασης για τη γνωριμία των μικρών μαθητών/τριών της Α΄ τάξης με το κείμενο του λαϊκού παραμυθιού αποτελεί επιδίωξη του σεναρίου. Η επιλογή δραστηριοτήτων διαβαθμισμένης δυσκολίας προσβλέπει στη σταδιακή αυτονόμηση των εμπλεκόμενων μαθητών/τριών και τη φθίνουσα καθοδήγησή τους. Η επιλογή των κειμένων και η παρουσίαση του περιεχομένου τους λαμβάνει υπόψη το εκτιμώμενο επίπεδο της αναγνωστικής δεξιότητας των μαθητών/τριών της Α΄ τάξης κατά την προτεινόμενη χρονική στιγμή της εφαρμογής του σεναρίου. Αντίστοιχα έγινε προσπάθεια οι δραστηριότητες του σεναρίου να ενσωματώνουν παιγνιώδη χαρακτηριστικά και οι απαιτήσεις τους να ευθυγραμμίζονται με τη γνωστική και αντιληπτική ικανότητα των μαθητών/τριών της Α΄ τάξης.

Παρ' όλα αυτά, ο βαθμός εμπλοκής κάθε εκπαιδευτικού αλλά και αυτονόμησης των μικρών μαθητών/τριών του θα εξαρτηθεί από το δυναμικό της τάξης εφαρμογής και από την εκτίμηση των δυνατοτήτων και ικανοτήτων τους. Αυτό σημαίνει ότι ο/η εκπαιδευτικός της τάξης εφαρμογής έχει την ευχέρεια επιλογής ανάμεσα στις προτεινόμενες δραστηριότητες αλλά και διαφοροποίησής τους ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες της τάξης, τον διαθέσιμο χρόνο, τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητες των μαθητών/τριών. Γι' αυτό τόσο οι δραστηριότητες του συγκεκριμένου σεναρίου όσο και το υλικό που το συνοδεύει θα πρέπει να αντιμετωπιστούν ως παραδείγματα διαπραγμάτευσης και ως ενδεικτικές προτάσεις

για τη γνωριμία και επαφή των μικρών μαθητών/τριών με τη δομή και τα χαρακτηριστικά των παραμυθιών, αλλά και για την προώθηση συγκεκριμένων στόχων που έχουν τεθεί αναφορικά με τις γνώσεις για τον κόσμο, τη γλώσσα αλλά και τους νέους γραμματισμούς.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ι.Ε.Π. 2011. *Πρόγραμμα σπουδών για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας στο δημοτικό σχολείο*. Διαθέσιμο στο:

<http://ebooks.edu.gr/new/ps.php>

Κανατσούλη, Μ. 2005. Παλίμψηστα των λαϊκών, προφορικών παραμυθιών: Μορφές επιβίωσής τους στον σύγχρονο πολιτισμό της εικόνας και του γραπτού λόγου, *Σύγκριση (της Ελληνικής Εταιρείας Γενικής και Συγκριτικής Γραμματολογίας)*, 16, 119-138. Διαθέσιμο στο: <http://gcla.phil.uoa.gr/newfiles/syngrisi16/16.kanatsouli.pdf> [15.4.2014]

Μερακλής, Μ. 1999. *Το λαϊκό παραμύθι, Κείμενα Παραμυθολογίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ντούλια, Α. 2010. Διδάσκοντας μέσα από τα παραμύθια: Δυνατότητα - όρια - Προοπτικές, *Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.)*, 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα «Μαθαίνω πώς να μαθαίνω», 7-9 Μαΐου 2010, Διαθέσιμο στο:

http://www.elliepek.gr/documents/5o_synedrio_eisigiseis/Ntoulia_Athina.pdf

[15.4.2014]

Παπαδοπούλου - Μανταδάκη, Σμ. Τσιτσανούδη - Μαλλίδη, Ν., Χατζημανώλη, Α. 2014. Ευρηματικές ιστορίες με παραμυθιακή γλώσσα στην υπηρεσία του γραμματισμού των ΜΜΕ – Μελέτη περίπτωσης, στο Γρίβα, Ε., Κουτσογιάννης, Δ., Ντίνας, Κ., Στάμου, Α., Χατζηπαναγιωτίδη, Ά. & Χατζησαββίδης, Σ. (επιμ.). 2014. *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου «Ο Κριτικός Γραμματισμός στη σχολική πράξη»*. Διαθέσιμο στο: <http://www.nured.uowm.gr/drama/PRAKTIKA.html> [15.4.2014]

Π.Ι. 2003. *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης, ΔΕΠΠΣ – ΑΠΣ Ελληνικής γλώσσας για το Δημοτικό*. Διαθέσιμα στο:

<http://www.pi-schools.gr/programs/depps/> [15.4.2014]

Ροντάρι, Τζ. 1994. *Η γραμματική της φαντασίας*. Αθήνα: Τεκμήριο.

Σωτηρίου, Ε., Ντίνας, Κ., Στάμου, Α., Γρίβα, Ε. 2014. Πρόταση διδασκαλίας των λαϊκών παραμυθιών ως κειμενικού είδους: Προσέγγιση με βάση την κριτική ανάλυση λόγου, στο Γρίβα, Ε., Κουτσογιάννης, Δ., Ντίνας, Κ., Στάμου, Α., Χατζηπαναγιωτίδη, Α. & Χατζησαββίδης, Σ. (επιμ.). 2014. *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου «Ο Κριτικός Γραμματισμός στη σχολική πράξη»*, Διαθέσιμο στο:

<http://www.nured.uowm.gr/drama/PRAKTIKA.html> [15.4.2014]

Χαραλαμπίδης, Α., Χατζησαββίδης, Σ. 1997. *Η διδασκαλία της λειτουργικής χρήσης της γλώσσας: Θεωρία και πρακτική εφαρμογή*. Θεσσαλονίκη: Κώδικας.